

GYŐRI LAPOK.

Társadalmi, közművelődési és ismeretterjesztő közlöny.

Megjelenik hetenként kétszer u. m. szerdán és szombaton.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve: Egész évre . . . 6 frt — kr. Negyedévre . . . 1 frt 50 kr. Félévre . . . 3 " — " Egy hónapra . . . " 60 " Egyes szám ára 8 kr.		Felelős szerkesztő: Dr. KARIKA ANTAL. Laptulajdonos és kiadó: CZÉH SÁNDOR.	Szerkesztőségi iroda: apáca-utca 22. sz. HIRDETÉSEK DÍJA: Egész oldal 16 frt — kr. Nyolczad old. 2 frt — kr. Fél oldal . . . 8 " — " Tizenhatod old. 1 " — " Negyed old. 4 " — " Hirdetés bélyegdíja 30 " Többszöri hirdetésnél tetemes árengedmény. A nyílt tér soronként 15 kr-ával számítatik.
---	--	---	--

Becsületesség.

„Legyen jelszavunk e három szó: magyarság, szorgalom, becsületesség!”

Mondottuk, hogy az ég megszánta nemzetünket s támasztott vezetőket, kik tudnak a nemzethez rég nem hallott, lélekbe ható, férfias szavakat beszélni.

Ezen égtől küldött vezetők egyike mondotta a fent idézett emlékezetes szavakat, melyek behatottak minden a hazáért dobogó kebelbe s felrázták közönyükből a zsibbadt lelkeket s oly ellenállhatlan hatást keltek mindenki belsejében, hogy még azok is, kiknek a hirdetés jelszavak, főleg az utolsó, nem gyökereznek jellemükben, bár képmutatva kénytelenek voltak után hirdetni azokat.

Ilyen az igazság hatása! Senki sem vonhatja kétségbe, hogy csak ezen jelszavak hű követése által leszünk magyarok, erősek s csak ezek által lehet Isten áldása rajtunk.

Csak az sajnós, hogy az a férfi, ki bizonyosan éles látással s helyesen tudja megítélni viszonyainkat, nemzetünk boldogulhatásának kellei közt szükségesnek látta a becsületességet is különösen megemlíteni.

Hiszen eddig a magyar név magában is egy jelentőségű volt a becsületességgel! ez volt eddig a magyar nemzet legerősebb őtalmazója, sőt megmentője; ez tette őt hiányos műveltsége s egyéb hibái mellett is idegen nemzetek előtt becsültté, s ez edesgette a más nemzetbelieket arra, hogy nemzetünkbe beolvadjanak s azt a kihalástól megmentse.

És most nem volna úgy? Most szükséges már bennünket a becsületességre nyomatékosan inteni, nehogy pirulnunk kelljen magunk előtt?

Fájdalom, nincs másként! A demoralisáció gőzerővel terjed közöttünk. A szédelgés, csalás, hűtlenség, mely eddig nem fért a magyar becsülethez, most már magyar névre is tapad. Majdnem minden város mutathat fel egy-egy üres pénztárt, melyből a szegények megtakarított filléreit hűtlen kezek eltulajdonították. S a szegénytelen nepotismus s pajtáskodás szemtelenebbül üzetik nálunk, mint bárhol. A becsületre nincs már tekintet s a képesség, a nemzeti erő ezen fő forrása nem hajthat hasznót a hazának az üres fejű népmámók, szédelgők, a családi protectió s cliques szellemi üzemeltetése miatt.

Hogy ez által a nemzet mennyit veszít erejéből: könnyű belátni. De nagyobb veszedelemmel fenyegeti a becsületesség ezen terjedése nemzetünket az által, hogy azon arányban megszűnik nemzet lenni, amely arányban megszűnik becsületét őrizni. A becsület volt mind eddig a magyar nemzet palladiuma, ez adott neki erőt és tekintélyt, ez óvta elfajulástól; ha megszűnik becsület lenni: mint rothadt tömeg szét fog mállani.

Legnagyobb veszedelme, igazi rákfenéje tehát nemzetünknek a terjedő demoralisáció, melyet kötelességünk ennélfogva bárhol mutatkozzék is tüzzel vassal kiirtani. Itt nem lehet kiméltetlenni senki fia iránt. Ugy is a túlságos elnézés volt oka e baj elterjedésének.

„A seb, melyet a nemzet szívében hordoz, a becsület dolgában való túlságos szabadultság.

Tágn magyarazzuk a becsület kérdését, kivételt teszünk az egyén miatt, félünk a példa felmutatásától, tühegyen keressük az enyhítő körülményeket, és agyonhallgatjuk a kidobolni valót. Hova ujjal kellene mutatni, oda inkább fátyolt vetünk, hol már régóta megtörtént a botrány, ott félünk a scandalumtól. Ez uraim! gyengeség — ez nem felebaráti szeretet — de ép ennek az elenkezője. — Ha kiméltjük a rosszat, sujtjuk a jót: ha büntetjük — kiirtjuk a gázt: kitüntetjük a nemest és virágzását segítjük elő.

Ki kell gyógyítani e bajból a nemzetet, és ki is gyógyuland bizony reményem a magyar polgárok ama vívmánya által, ha zászlójukat a szorgalom és tiszta becsület lengeti.

Nem mi mondjuk ezeket, hanem egy előkelő tekintély, a ki hivatva van arra, hogy a nemzet jobb utra vezényelje legyen: . . . gr. Károlyi István.

Látható e szavakból, hogy a becsülettel össze nem egyező bármi tettet s eljárást bárki által s bármi csekély mértékben követség is el; ha nem állana is egyébben, mint a becsület megőrzése iránti óvatosság elmulasztásában: nem szabad elnézni, elhallgatni, leplezgetni, hanem hazafiai kötelessége azt mindenkinek kérielhetlenül érdeme szerint megróni.

Annyival nagyobb kötelessége ez a sajtónak. A sajtó legfőbb kötelessége, hogy a közérkölcőségnek őre legyen, inquirálja, üldözze, s büntesse a bünt s becsületességet, bármi alakban mutatkozzék is az. Ha ezt nem teszi: ezinkosává, orgazdájává lesz a gonosztevőknek.

De hogy ezt a sajtó kezelői tehessék, szükséges, hogy maguk is becsületes emberek s függetlenek legyenek. Nem elég, hogy valamely lap-vezér képmutatólag tudjon a sajtó tekintélyéről s a lapszerkesztő erkölcsi kelleikéről s köteleimről predikálni, hanem szükséges, hogy a mit mond, maga is kövesse, szükséges hogy senkitől s semmi egyétől mint a becsülettel ne függjön; ne tekintse a lap irdalmat fejős tehénnek, melylyel csak azért foglalkozik, hogy éljen belőle s nyereszkezdjek vele; ne legyen kénytelen köpönyeget forgatni, a tehetősök kegyéért csuszni-mászni, alamizsnájuk után esengeni, s ennek fejében büneiket leplezgetni.

Ehhez igaz, hogy nagy bátorság s erős jellem szükséges. Ahol a demoralisáció oly mély gyökeret vert s ahol a setétség, a sajtó nemes feladata s köteleim iránti tudatlanság oly nagy, mint nálunk, ott az igazmondás s részrehajlatlanság martýrsággal jár. De éppen ezért szükséges a becsületesség, mert csak ez vértézheti fel az író keblét a gonosztevők támadásai ellen, s ez adhat lelkesedést s kitartást neki az igazság szent ügyének védelmében.

Az a körülmény egyébiránt, hogy az igazságot nyíltan kimondani, s a tapasztalt hibákat személyválogatás nélkül megróni — bátor sajtó közegek üldözésnek, fenyegetéseknek vannak kitéve: éppen annak a tanujele, hogy azon a helyen, hol ez történik, az erkölcsi elvete-

műtség a legfőbb fokát érte el. Rablók, gonosztevők szoktak csak a rendőrség ellen özszeesküvést forralni.

Minden okos ember beláthatja, hogy senki, de legfőképp csip-csup homunkulusok kedvéért a sajtó tekintélyét fel nem áldozhatja s nagyszerű feladatától elnem térhet, sőt ha becsületlen kézen van, köteles ezen, az igazság ellen lázongó cliques-bandák ellenében gyenge toll helyett lángostorral harcolni.

Vegyék ezt figyelembe azok, a kiket illet.

Becsület legyen jelszava mindenkinek, akkor nem félhet a sajtó megrovásától. Becsület legyen a sajtó jelszava is, s akkor nyugodt lélekkel türendi az ellene intézett támadásokat; és ha mégis üldözésnek lenne kitéve: akkor tartsa üldözőinek szeme elé hazánk nagy fiának fentebb idézett szavait, hogy lássák, mit mond az a sajtó kötelességéről s piruljanak el.

A közhasznú és természettudományi ismeretek köréből.

A jégeső.

(Vége.)

A jégeső képződésének kimagyarázására sok elméletet állítottak fel, de ezek egyike sem fejtette meg eddigéig e tüneményt kielégítőleg. Természetes, hogy itt csak következtetésekről lehet szó, minthogy légkörünk magasabb régióiba, hol t. i. a jégeső képződik vizsgálódások nem tehetők. A felállított elméletek abban mind megegyeznek, hogy jégeső beálltánál mindig két egymás felett lebegő felhőréteg mutatkozik.

Volta elmélete szerint a villanyosság taszító ereje és a nap hősege a felhő felső lapján gyors párolgást és ennek következtében jelentékeny hideget idéz elő, mi által a vízcseppek megfagynak s ezután a felhőnek villanyossága által visszataszítatnak. Egy másik, ellenkező villanyosságú felhőréteg ekkor a jégszemeket magához vonza s azután ismét az első felhőréteghez taszítja. Volta úgy vélekedett, hogy a jégszemeknek e fel és leugrálása addig tart, míg sulyuk oly nagy lesz, hogy a villanyosság ereje őket fenn nem tarthatván a nehézkedés törvényénél fogva földünkre esnek. A villanyos kísérletek között, melyeket a villanygéppel tesznek, legismertesebb az, hogy két fémkorong közé, melyeknek egyikét a földdel, másikat pedig a villanygéppel hozzánk összefüggésbe, bodzabél gölcskákát helyeznek, ezek midőn az utóbbi korongot villanyozzák élénken fel és leugrál. Rendszeresen e kísérletet használták a Volta-féle elmélet bizonyítására, de a felhők nem képeznek szilárd lapokat, mint a fémkorongok, miért is azok a testeknek elért esési gyorsaságát felfüggesztenék. Különbösen sem hihető, hogy nehéz jégdarabok, melyek néha 50 dekagrammot nyomnak, két felhőréteg között fel és leugrálhatnának, sőt még akkor sem, ha a villanyosság ereje sokkal nagyobb volna mint a minő. Volta elmélete tehát nem fejt meg azon folyamat, mely a jégeső képződésekor a természetben végbe megy.

Lichtenberg Muschenbroeck és Lucszintén a villanyosságot tekintik a jégeső képződésének okául, de elméleteiket sokszorosán megczáfolták. — Buch Lipót elmélete szerint, ha valamely víztartalmú légáram egy felsőbb kevésbé sűrű légrétegbe vite-

tik a vízgőz cseppekké sűrűdik, melyek azután párolgás által jéggé változnak át.

Gay-Lussac az előidézett hideget, a felhők melegsugárzásának tulajdonítja. Humboldt az alsóbb sűrű levegőnek szétömlését, ha az a felsőbb régiókba hajtatik, hideget nemző oknak tekinti. Munka állítása szerint a jégdarabok egy vízzel telített meleg légtömeggel, hideg légréteggel való keveredése által származnak.

Nöllner Károly elmélete szerint akkor, ha egy felsőbb régióból eredő víztartalma meleg légréteg, egy másik, a fagypontnál alantibb hőfokkal bíró légréteggel keveredik, a vízgőz cseppekké sűrűdik és ha a hideg légréteg eléggé alacsony hőmérsékkel bír, a jégképződése bekövetkezik. Nöllner továbbá úgy vélekedik, hogy légkörünk felsőbb régióiba, a ritkább léggel telt térben szintugy mint az alsóbb rétegekben, nagy mennyiségű víznek gyors-sűrűdése által légritka tér származván, a képződött vízecseppek a fagypontra alul is lehűthetnek, annélkül, hogy megfagynának s hogy nagyobb cseppekké egyesülve még csak a sűrűbb légrétegekben fagnak meg. Esésük közben még sok, szintén a fagypontra alantibb hőfoku, de meg nem fagyott cseppeket vesznek fel, s ez által képződnek a jégszemek rétegei.

Barral és Bixió francia természettudósok az 1850. évi július hó 27-én, oly időben, midőn az eget nehéz felhők borították, légutazást tettek. Ezek tapasztalták hogy 2782 méternyi magasságban a hőmérséklet 0° C-ig süllyedt; 5160 méternyi magasságban pedig —7° C-ra. Ezen utóbbi magasságban a lég-hajót folyton sűrű köd környezte. 6384 méternyi magasságban a hőmérő 10 1/2° C mutatott; e magasságban a köd nem volt oly sűrű mint az előbbiben és a lég-hajóra apró tü alaku jegeczek rakodtak, melyek bizonyára a vízgőzzel töltött légrétegben, a lég-hajó mozgása által képződtek. A tenger színétől 7076 méternyi magasságban — a legnagyobb melyet elértek — 39.7° C-nál vagyis — oly hidegben, mely a higanyt is megfagyasztja — még felhőrétegben lebegtek és felettük még láttak felhőket. Ezen észleletek tehát Nöllner elméletét támogatják, mert bizonyítják, hogy felsőbb régiókban a víz-holyagcsák, melyekből t. i. a felhők állanak, alacsony hőfoknál is létezhetnek anélkül, hogy megfagynának. Csodálatra méltó ama roppant vastag felhőréteg, melyet a nevezett vizsgálódók átmetszettek, ez legalább is 5042 méter volt és minthogy annak határát nem érték el az még sokkal jelentékenyebb lehetett.

Az 1852. évi augusztus hó 11-én Welsch és Nikliu a hirneves Green lég-hajós társaságában a London mellett lévő kewi esillagdtól indultak el egy légutazásra, mely alkalommal k. b. 6195 méternyi magasságba jutottak. Ezek két felhőréteget metszettek át; az egyik 0.47 kilométernyi a másik 2.37 kilométernyi magasságban volt a földszinétől. A legnagyobb magasságban, melyet elértek, felet-

tük még egy harmadik felhő réteget is láttak és a levegő jégjegezeit szintén megfigyelték.

Az eddig tárgyalt jégeső elméleteket részint megczáfolták, a meg nem czáfoltak pedig a jégeső képződését nem fejtik meg kielégítőleg.

Azon legújabb elméletet, hogy a jégeső képződésének oka egy kisebbszérű forgó szélvész, Hann állította fel; de minthogy a forgó szélvészek keletkezését Reye fejtette meg, tehát a jelenleg érvényes jégeső elméletet Hann — Reye-féle elméletnek nevezzük. Reye kimutatta, hogy a levegő egyensúlyi állapota határozatlan, ha 100 méternyi emelkedésnél a hőmérséklet süllyedése több egy foknál és hogy azután a leggyengébb légáram is elégséges, a levegő gyors felszálását előidézni. Ezen állapot nagy hőségű könnyen beállhat, különben pedig nem. Ama esetben a levegő rendesen igen nedves s erős sűrűdés által, mely a lehűléssel egybe van kötve, sok gőzt és fészert veszít, miért fölfelé emelkedésének gyorsasága mindinkább növekszik.

Az így keletkezett ritkított térben a levegő minden oldalról áramlik, s mivel teljesen központi áramlat csak kivételes esemény által lehetséges, azért excentrikus áramlatok által forgó mozgást kezd. A forgó légnek mindinkább gyorsuló fölfelé emelkedése által a lehűtés mindig erősebb, a sűrűdés pedig élénkebb lesz. A forgó fölé és köré vastag felhő rakodik, melyet a forgó részben beföd, mért az előző darabokat és magában forgó áramlatokat mutat. A levegő végre 0° alatti hőmérsékűvé válik. A sűrűdést egy igen meghűlt víztartalma felhő és ezen felhő felett egy jég tükből álló réteg idézi elő. A forgatagokban végbemenő mozgás a jégtüket összeveri, mi által azok összetapadnak, és az ugynevezett jégdarabot képezik, mely súlyánál fogva leesik. A jégdarab egy igen hideg vizet tartalmazó felhőn rohan keresztül; itt utjának minden pontjában érintkezvén vízcseppecskével; azokat magokra fagyasztják — innen azon vereshagyma alaku rétegek. A jégeső képződésénél végbe menő sűrűdés és fagyás oly nagy meleget fejleszt, hogy e tűnemény egy helyen csak rövid ideig tarthat, és a forgóval tova halad. Minthogy minden erős sűrűdés sok villanyosságot fejleszt; ez okból a jégforgatag következménye is villanyosság. Ernst Károly.

Vidék.

Révfülu, 1879. június 8-án.

Révfülu község f. hó 8-án ünnepelte temploma fenállásának évszázados fordulóját. A kegyeletes ünnepély méltó volt a szent ügysz. Ez alkalomra a templom belseje egészen újjá alakított, ki festették s felkésítették. A belépőt kellemesen lepte meg a finom egyszerűséggel párosult műizlés, a sikerült kivitel és öszhangzat, különösen jól esett látnunk a többi sikerült festmény között Magyar-

ország czimerét is, mi által a hazafias érzelmű község fényes tanúságot tesz arról, hogy bazafiság és vallás mennyire beillenek egy keretbe, sőt egymástól elválasztva, egyik sem képezne egy teljes egészet.

A misét ngs. dr. Szely Lajos kanonok ur mondotta fényes segédlettel, az egyház zsufozásig megtelt buzgó hívekkel, sőt a városból is többen megjelentek; képviselve volt a megyei hatóság és a püspökség. Az ünnepély fénypontját képezte ft. Mohl Antal kisebb papnöveldei igazgató úr remek alkalmi szent beszéde; ebből megértettük, hogy a templomot az akkor szerény vagyonnal bíró révfulusiak 1757-ben kezdték építeni s csak 1779. évben voltak képesek elkészíteni s szent rendeltetésnek át adni.

A szükséges költség közadakozás útján folyt be, s ez a mai pénzszük világban nem volt könnyű munka, de ha az ügynek élére oly erőlyes és rendíthetetlen férfi áll, minőt szerencsénk van üdvözölni főt. Bohunitzky Ignác révfulusi plebános urban, akkor a siker már előre biztosítva van, így történt ez a jelen esetben; az ügybuzgó pásztor ki-mondotta nyájának az ígét, hogy „legyen!” s az ige testté lön; dicsérettel kell megemlitenünk a derék előljárósságot is, mely tőle kitelhetőleg támogatta nehéz munkájában a fáradhatatlan lelkes urat.

Az isteni tisztelet után dísz edél volt a helybeli plebános ur vendégszerető házána, hol nem hiányoztak a lelkes felköszöntések, kisérve a mozsár ágyuk dörgésétől.

Adjon az Isten sok ily derék községet, s a községeknek ily buzgó tevékeny lelkész.

Tanügy.

Győr, 1879. június hó 10-én.

IV.

Valahányszor a VII. általános osztrák tanitógyűlés lefolyására vissza emlékezem, mindannyszor az irigység érzetének némi vegyülete keletkezik bensőmben.

Anyi műveltséget, méltóságot és férfias higgadt-ságot nem véltem tanitók körében felalálhatni.

A hazafiai szeretet mellé azért az irigység érzete vegyül, ha az ottani viszonyokat a mi viszonyainkkal szembe állítjuk.

Fájó szívvel, de határozottan be kell vallanunk, hogy hátra vagyunk.

De ez nem is esoda.

Ausztriára nem nehezült évek hosszú során át a kényuralom járma, Ausztriában nem volt a szabadfejlődés lenyűgözve, a nyelv békókba verve, ott nem voltak felbujtogatott nemzetiségek, melyek köveket dobtak volna a kutba, melyből vizet ittak ők maguk is, ott egy nyelv ápolatik a szivvér legpirosabb cseppeinek felszántával is, ott könnyen boldogulhat a kormány és a közművelődés.

Mily egészen másképen állanak e dolgok nálunk!

TÁRCZA.

A fogadás.

Fogadtam kedvesemmel:
Hogy ő szerethet-e
Vagy én őt édesebben
S tiz esők a nyertesek.

— Szeretlek — mondám; — éltem
Nélküled, angyalom!
Letört virág s üdvért csak
Hozzád imádkozom. —

— Ő nem szólt, csak szelíden
Mosolyogva néze rám;
Sugározó szemében
Szép lelkét láthatám.

Szívének dobbanása
E szót mondá csupán:
„Érted” s keblemre hajtá
Fejét a kis leány. —

A győztes ő tehát — s én
Mégis nyertesb levék:
— Enyém a hű szív és tiz
Édes esők veszteség.

Dalár.

Böngészetek a történelem mezejéről.

Közi: Ninosics Imre.

Rákóczy György,

Erdély fejedelme született 1593-ban meghalt 1648-ban.

II-ik Rákóczy Zsigmond fia Györgyről — ki Magyarország önállóságáért, szabadságáért több és kevesebb szerencsével küzdött folytonosan; a történelem több mint egy századig teljesen megfelekezett, szelleme élt azonban a nép ajkán és zenejében, és csupán ennek köszönhető, hogy eme nagy férfi emléke visszaadatott a történelemnek. Atyját Boeska halála után Erdély nagyjai reá vették a fejedelemség átvételére a melytől rövid időn azonban visszalépett. Őt követte fia György, azonban csak Bethlen Gábor halála után. A Rákóczyak tettekben gazdag fénykora 1631. ápril 24-től számítható, a mely napon ugyanis György, mint Erdély fejedelme beigtatva lett. Az első években kizárólag saját érdekeiben fáradozott. A félelmes kardinál-primás Pázmány halála után a protestáns vallás érdekében fáradozott. 1643. ápril 2-án Francia- és

Svédországgal véd- és dacz-szövetséget kötve 20000 fegyverrel Magyarországra megjelent, ennek egy részét birtokába kerítendő. 1644. január 18-án Kassa alatti szabad tábor helyén Magyarország fejedelmévé kiáltott ki. Eme siker által bátorítottva seregét 70000 emberre emelte és egy kiáltványt bocsájtott ki az országban az evangélikus vallás védelmére és érdekében. Gyöngye hadvezéri képessége azonban, ámbár Ferdinánd emberei ellen győzedelmeskedett — cserben hagyta és ámbár már Bécs falait ostromolta, szerencsésjét nem tudta kiaknázni. Alkotásainak fele útján megállapodott, és 1645. évi decz. 16-án a linzi békét megkötötte. Eme szerződési feltételeket pontosan megtartotta, az erdélyi fejedelemséget ámbár élethossziglan biztosítá, napjai megszámlálva voltak, életét csupán a vallásnak és a nép nevelésnek szentelte; midőn egyik követét Varsóba küldte a megüresedett lengyel trón megvásárlása végett: életének 55-ik évében 1648. október 11-én meghalt. Az uralkodásban fia II-ik Rákóczy György követte.

Eugen Ferencz,

született 1663-ban meghalt 1736-ban.

A hős lovag főherceg Eugen, az 5-ik és legifjabb gyermeke, Eugen Móricz Carignan-Savoya

Nálunk megkettőztetett erővel kellett harcolni részint, hogy az évek mulasztásait helyre üssük, — részint pedig, hogy a mult idők romjain a jövőnek szilárd alapot teremthessünk.

Hiába tagadná bár kicsoda, egy évtized óta sok, igen sok változott meg nálunk; de a kettős feladat megosztá erónket: és nem egyszer álltunk meg ropant teendőink tömkelegében, mint a hajós Scilla és Charibdis között.

Hátra vagyunk, és ennek főoka most már nem annyira hazafias kormányunk — és viszonyaink — mint inkább a társadalomban rejlik.

Igen — bátran kimondom — a népnevelés fogyatkozásaiért egyenesen a társadalmat hibáztatom, a társadalom azon osztályát t. i., mely értelmiségénél és társadalmi állásánál fogva hivatva volna a vezérszerepre; a sötétség eloszlására a felvilágosultak vannak hivatva, a balvélemények leküzdése a társadalom jobbainak dolga.

Vagy hát egyébként kitől várjuk a boldogabb idők teremtését?

Talán a néptől? No csak várjuk. Majd úgy járunk, mint Horác pírjai, kik szépen leültek a folyam partjára, azon hitben, hogy majd csak átmennek, csak hadd folyjon le előbb a víz.

Jobb viszonyokat nálunk csak a társadalom jobbjai teremthetnek: és ezek közönyösekké legszentebb érdekeink iránt.

Ime egy példa a közelmúlt napokból.

Kisdéved-egyletünk van, szép virágzásnak örvendő. Mult vasárnapra közgyűlést hirdetett; ezt azonban nem lehetett megtartani; mert az alapszabályokban kikötött 20 egyleti tag nem jelent meg.

Tessék.

Tehát Győr városában nincs 20 lélek, mely ily szent ügy mellett buzogni tudna! Mily egészen más kép van ez Ausztriában. Ott a tanítógyűlésen legalább kétezer hallgató volt a társadalom köréből jelen, kik azért jöttek, hogy lássák, mit mivelnek a „Schulmeisterek“.

De hagyjuk a recriminációkat, gyenge szavunk úgy is elhangzik a puszta kiáltónak szavaiként, lássuk inkább a gyűlés második napjának lefolyását; ez lélekemelőbb.

Első tárgy az iskolakönyvek kérdése volt.

Előadó Binstorfer (Bécs) élesen kikel az állam által e tekintetben üzt monopolium ellen. Az állam — ugymond — mely hivatva van a productív erő fejlődését és a nép versenyképességét minden irányban előmozdítani, a kiadásában megjelenő könyvek által csökkenteni a természetesen ehhez hivatott magán köik versenyét és productiókhoz való kedvét. Ily hatalmas tényezővel, mint az állam, senki sem versenyezhet, és ez is oka annak, hogy az iskolakönyvek terén haladás nem észlelhető. De ily körülmények mellett szenved az iskola, szenved az ifjuság.

Azért indítványozza:

1. Az állami monopoli felüggesztendő.

2. Alakítsák bizottság, mely az időnkint megjelenő tankönyvek fölött itél.

3. E bizottságban a tantestület szabadon választott egyéniségek által legyen képviselve.

4. E bizottság itélete illetőleg bírálata legyen e kérdésben mérvadó.

Kevés vita után az indítvány elfogadtatott, nem oly könnyű volt a gyűlés második tárgyának lebonyolítása. A tárgy a gyűlés legérdekesebb, ugyszólván fénypontja volt.

Munka az iskolában, ez volt a tétel. Előadók: Deinthardt és Hein ellenszóló Pick tdr.

Deinthardt nagy tetszéssel fogadott beszédben festi a gyakorlati polgári élet kívánalmait, melyek kifolyásából elmélettel már semmire sem lehetni, az egész élet munka, és ha az iskola az életnek akar nevelni: akkor a munkára kell már neki a fősulyt fektetni.

Gyermekeink az iskolában a legtöbb esetben tétlenségre vannak kárhoztatva, szellemük fejlesztetik, testi erejük és ügyességök rovására; így történik, ha azok az életbe kilépnek, ügyetlenek, tájékozatlanok, a legkisebb munka is zavarba hozza őket; mert ehhez idejekorán nem szoktattattak. Azért kívánjuk kimondatni:

1. A munkának behozatala a népiskola körébe paedagogiai szükséglet.

2. A gyakorlati munka az elméleti oktatáshoz viszonyítandó úgy, hogy egyik a másikat támogassa. A munka elméleten alapuló, aestheticai és gyakorlati legyen.

3. A gyakorlati munka legalkalmasabb beosztáshoz tartoznak: a kert és az alakmunkák. (Formenarbeiten). Azért minden iskolához kert is kívántatik.

4. A Fröbel-féle gyermekmunkák részben az ovodákban koraiak, ezek a népiskolába valók és fokonként folytatandók.

5. Viszonyaink nem kötelezett munkaiskolák felállítását teszik szükségessé oly formán, hogy ezek a népiskolák kiegészítő részét képezzék. E munkaiskolákban anélkül, hogy a jellem csorbát szenvedne, vagy egy oldalulag fejlesztessek, értékes tárgyak készítenők.

6. A munkaiskolák munkához értő néptanítók által vezetendők.

Kifogytunk a térből, a vitát és a befejezést a jövő számban. Sch. B.

Napi hírek.

— **Figyelmeztetjük** olvasóinkat a kisdévedegylet mai nap megtartandó tavaszi mulatságára. A kisdédek ünnepélyes kivonulása Fröbel-kertből d. u. 3 órakor történend. Az ez alkalommal először lobogtatandó zászlót, mely alatt a Fröbel-kert piczike növendékei kivonulnak, jótékony nők készítettek s

ajándékozták az intézetnek. A kisdédek ártatlan mulatságait látni s abban részt venni, már magában is ritka élvezetet nyújt. Miután pedig ezen estélyen az intézet tanrendszere s a növendékek foglalkozásai is be lesznek mutatva: a t. szülőknek kedvező alkalmuk lesz a Fröbel-intézet üdvös irányáról meggyőződni. Végre a szent czél is megérdemli, hogy ezen élvezetes mulatságot minél számosabban meglátogassa a tisztelt közönség, mire különösen is felkérni ezennel bátorkodunk.

— **Országos vásárunknak** most egyszer kedvezett az időjárás, nem esett; de mindamellett bizony ez is csak silány vásár. Hiába kevés a pénz, a nép között.

— **Vizvezeték.** A városi vízvezetési bizottság, mint értesültünk, elfogadta Bierbauer tanár ur azon javaslatát, mely szerint Győr városa a kiskuti forrás viznek a városba leendő bevezetése által láttatnék el egészséges ivó vízzel. Üdvözöljük mind az indítványt mind a határozatot. A Duna vizet mi sem tartjuk alkalmas s az egészség kívánalmainak megfelelő ivó viznek, s e tárgyban lapunkban már fel is szólaltunk. Óhajtjuk tehát, hogy e terv, ha szinte áldozattal is, minél előbb létesüljön.

— **A tanítók körében** ma délután 4 órakor Uzsaly József elhunyt tanító hátrahagyott könyvei fognak egymás közt elárvereztetni, mire az érdekelteket ezennel figyelmeztetjük.

— **A győrvárosi és megyei kisdévedegylet** mult vasárnapra hirdetett közgyűlést az egyleti tagok részvétele miatt nem lehetett megtartani. Megjelent mindössze a tisztviselőket is hozzászámítva 13 tag; de miután érvényes határozathozatalra a tisztviselőknél kívül legalább 20 tag jelenléte szükséges, a gyűlés szétoszlott anélkül, hogy a kitűzve volt fontos tárgyak merítumába becsátkozott volna, és újabb közgyűlésnek egybehívása elhatározatott.

— **A szegedi népzenetársulat** e napokban több helyen mulattatá közönségünket és mondhatjuk derekasan huzták, különösen a csárdásokat.

— **Devecserről írják lapunknak**, miszerint az ottani izr. hitközség tagjai és illetőleg Schönberger Ignác tanítványai szeretett tanítójuk üdvös működésének 30. évfordulóját f. hó 30-án fényesen megünnepelik. Mint halljuk városunkból is többen készülnek a szép ünnepélyen részt venni és az érdeemes tanító iránt a kegyelet adóját leróni.

— **A Limbeck-féle kávéház** kerti helyisége vendéglővel összekötve holnap Farkas Lajos zenekarának közreműködése mellett ünnepélyesen fog megnyitvatni.

— **Az „Egyetértés“ vasárnapi számában** olvasuk: A száraz térszámunkban két kiállítónak van érdeme; és pedig: Topits József (Budapest) és Nagy Mihály (Győr). Mindkét kiállító e specialitásban versenyképes, és oly jeles készítményeket mutat be, melyeknek a házi gazdaságban való elterjedése nagyon kívánatos. S ha Topits talán művészebb ala-

főhercegének és unokatestvére Mazarin cardinálnak Párisban 1663. évi október 18-án született. Gyenge testalkatánál fogva a lelkészi pályát választotta a francia udvarnál, a „Kis Abbé“ volt a neve. 1683-ban kedv nélkül ment osztrák szolgálatba, hol már két testvére Lajos Gyula és Emánuel voltak, még azon évben mint Bécs felszabadítója a törököktől üdvözöltetett, rövid időre rá ezredes és egy Dragonyos ezrednek tulajdonosa lett, ennek élén 1684-ben Lotharingi Károly alatt a törökök ellen küzdött és Esztergom ostrománál előnyösen tüntette ki magát. 1688. Bajorország választó fejedelme alatt Belgrád bevételénél rendkívüli szolgálatot tett azzal, hogy felfedezte az állást, a melyen a vár hozzáférhető volt és eme részen oda be is tört. XIV. Lajos a hőst maga részéről elvesztettnek tartván Louvois által adatta át számkivettelési parancsát, mely szerint Franciaországba vissza nem térhet. Eugen válasza következő volt: „Azért is visszatérek Franciaországba, hanem fegyverrel a kezemben!“ És megtartotta szavát, néhány évvel később egy tekintélyes táborral mint ellenség állott Francia földön. Felsőbb parancs folytán azonban Magyarországra tért a törökök ellen küzdő császári katonák élére, hol 1697. évi szept. 11-én a történelemben ismert legfényesebb győzedelmet aratta, mely a karloviczi

békét hozta létre. A spanyol örökösödési viszály új babérokat fizött homlokára. Betört az olasz Catina és Villeroi lovászmestert (tábornagy) foglyul ejtette. Németországban a francziák s bajorok ellen Hochstedtnél fényes győzelme volt. Ismét Olaszországban egész Lombardiát a császár uralma alá hajtotta. 1708-ban Dudenardénél mint 1709-ben Malplaquetnél való véres harcokban a francziákat ismét elnádalta. Ujra a törökök ellen hivatott, kiket Pétervárnál és Belgrádnál ismét ellátott, mi a passaroviczi békét vonta maga után. A lengyel állapotokkal ismét csatátérre hivatott, de 1736-ban meghalt.

Eme hős gyenge testű és kis alaku férfiú volt, de egészséges szervezettel. Arcza hosszú, sovány, barna színű volt, erősen kiálló orral, fekete tüzes szemekkel és fekete hajjal, mely az ugynevezett a longe parokával volt fedve. Erősen burnótozott és ezért száját mindig nyitva tartotta. A csatákban mindig egy barna felsőkabátot viselt, mely elől egészen tobakkal volt már bevonva, ezért a mint a zentai csata alkalmával megjelent, eme megjegyzést tették rá „Ez a kapucinusocska sem fog a törökök szakálában sok kárt tenni.“ azonban más meggyőződésre jutottak és pedig azonnal. Sajátságai közzé tartozott hogy nevét három nyelven írta

alá Eugenio von Savoye, mely olasz származását, francia születését és nevelését de németországi dicsőségét és szerencsését is jelenté. Katonáit roppant szerette, ha hadi pénztára megapadt, a saját magát sem kimélte, de embereinek szükségét látni nem volt szabad, és ezért viszont is szeretett embereitől és tiszteitől egyaránt, legtöbbnyire atyjuknak nevezték. Roppant hidegvérűsége soha sem hagyta el, midőn Malplaquetnél veszélyes sebet kapott, pihenésre kérték, mire a következőkkel válaszolt, „miért, talán sebetem bekötni? ha itt kell elveszni, akkor a kötésre nincs szükség, ha pedig nem: akkor estére is van idő.“ Rousseau J. B. ki hosszabb ideig körülte volt, azt állítja, hogy gazdag könyvtárában nem volt könyv, melyet át nem olvasott, vagy legalább lapozott volna, mielőtt könyvkötőhöz került. Kedvenc tárgya volt a történelem és matematika. Daczára roppant életrel való elevenségének nagyon meggondolva és lassan beszélt, ha valakiről jót nem mondhatott, hallgatott. Tudta, hogy ellenségei vannak, de azt annyira egykedvűen vette, hogy soha sem torolta vissza. Társaságokban előkelő modora és galantsága által tünt ki, az asszonyokat szerette, a nélkül azonban, hogy egyet is magához bilincselte volna.

kot tud adni a száraz téztáknak, Nagy Mihály minőségileg áll fővárosi versenytársa mögött.

— **Ugyan a székesfehérvári országos kiállításon** megfordult helybeli iparosaink nagy dicsérettel említik Rubin Simon felügyelőnek irántuk tanúsított előzékenységet és a kiállítás sikerülése körüli erélyes működését. Ő a kiállítás legbuzgóbb, legszakavatottabb de egyszersmind legtevékenyebb férfainak egyike.

— **Közbotrányt** szült a gyepmester azon eljárása, hogy az úrszékek tisztogatását már este 9 órakor, midőn az utcák még telve vannak az esti hős légen üdülést keresőkkel, elkezd s folytatja egész reggeli 5 óráig, s így egész városrészek lakói nem csak éjen át gyötörtetnek a szobákba beható undok bűztől, de még attól is megvannak fosztva, hogy előre minél korábban a szabadba menekülhessenek. Lapunkban már kimutattuk, hogy van ezen barbár s undok eljárás megszüntetésének könnyű módja. Vajjon nem érdemelne meg a város adózó közönsége s a város jó hírneve e mód létesítésére egy kis áldozatot?

— **Zsebmetszők.** Négy tisztességesen öltözött egyént esipett nyakon rendőrségünk, kik avégből érkeztek vásárukra, hogy itt a zsebmetszés mesterségét üzzék. Mint halljuk, a jó mákvirágok nem magyar talajban tenyésztek.

— **Solowiew,** a muszka csár ellen elkövetett merényleteért f. hó 9-én Szt-Pétervárott kivégeztetett.

— **Berlinben** ma ünneplik a német eszásári pár egybekelésének 50 éves jubileumát. Az ünnepély fényének emelésére nagyszerű előkészületek tétettek. Lesz-e ott is oly tiszta lélekből fakadt öröm, mint volt Beesben ápril 24-én?

— **A fidibusz szó eredete.** Midőn a dohány-

zás még tilos volt, a németországi egyetembeli deákok estéli sörivásra és titkos dohányzásra egy cézudulával hívtak össze, melyen e betűk állottak: „Fidibus“ azaz fidelibus fratibus. E cézudulát azután pipagyújtásra használták. S így maradt rajta a pipagyújtó papiron a fidibusz név.

— **A Kisfaludy-társaság** rendkívüli gyűlést tartott e hó 4-én. Tárgyát Kisfaludy Károly emlékének megünneplése és a szegedi árvíz-könyv szerkesztése képezte. Elhatározta a gyűlés, hogy Kisfaludy Károly halálának 50-ik évfordulójára, 1880. nov. 21-ikére a győrmezei Téthen levő szülőházat emléktáblával jelöli meg. Kritikai életrajzának megírására pedig pályázatot hirdet. A díj száz darab arany, s a beküldés határideje 1880. május 31-ike.

— **Remek munka.** Egy salzburgi órás két remek művel lepte meg a felségnek királyi párt. Az egyik a király iróasztalára szánt ék, a másik pedig egy melltű; mindegyik mű egy rózsát képez, mely egy kis gépezettel bír. Ha e gépezet kissé nyomtatik, a rózsza levelei szétterülnek és ennek alján egy igen finom óra mű vehető észre. A remek műveket Ő felségeik elfogadni kegyeskedtek, és az órás a tudomány és művészet érdemével lett megjutalmazva.

— **Weisz B. F.** a népiskolai takarékpénztárak e fáradhatlan bajnoka oly tanítók megjutalmazására, kik a takarékpénztári intézményt iskoláikba behozták, 10—10 aranyat kíván évenként kisorsoltatni, oly formán, hogy minden évben 6 tanító jutalmazassék. A jutalomdíjak nagyobb részét ismerősei között gyűjtötte.

Győri gőzfürdő apáca-utca 28. szám alatt.

Gőzfürdő nyitva reggel 6 órától déli 1 óráig.

Kádfürdő „ „ 6 „ egész estig.

Piaczi árak 1879. június hó 10-éről.

Kövér liba párja 4 frt. Soványé 2 frt 80 kr. Kövér réce párja 1 frt 90 kr. Soványé 1 frt 20 kr. Nagy csirke párja 80 kr. Kirántani való csirke párja 40 kr. Nyársmalacz 2 frt.

Meteorologiai jegyzetek.

Hó — nap	Hőmérséklet			Légsúlymérés			Időjárás
	Reaumur	Fahrenheit		milliméterekben			
	6 ó.	12 ó.	6 ó.	6 ó.	12 ó.	6 ó.	
június 7	+18	+25	+18	734	734	734	Borult
„ 8	+17	+26	+20	734	733	733	Derült
„ 9	+18	+26	+19	733	735	735	Derült
„ 10	+20	+26	+19	738	739	738	Derült

Vizállás a Rábán június 10-én:

10' 3" (áradás.)

Gőzhajó-járás:

Győrből indul Budapest felé délelőtt 11 órakor.

„ „ Bécs felé este 7 „

Vasuti menetrend.

Indulás		óra	perc	Érkezés		óra	perc
Győrből	Bécsbe reggel			Győrből	Bécsbe reggel		
„	délután	5	17	„	este	8	58
„	Ujzönyre dél el.	4	26	„	este	7	53
„	„ este	11	20	„	Ujzönyre délután	12	54
„	„	10	16	„	„	11	19
„	Kis-Czellre d. e.	11	—	„	Kis-Czellben d. u.	1	08
„	„ d. u.	5	44	„	„ este	8	50
„	Sopronba reggel	5	45	„	Sopronba délelőtt	9	40
„	„ délután	4	53	„	„ este	8	56

Megérkezések Győrött:

Bécsből d. e. 10.50, este 9.56, Sopronból d. e. 9.45, este 9.19.
Szőnyből regg. 4.57, d. u. 3.50, Kis-Czellből r. 8.30, d. u. 4.10.

HIRDETÉSEK.

Üzlet-megnyitás!

Van szerencsém a n. é. közönségnek tudtára adni, hogy

vászon- és divatáru-kereskedésemet

a mai kívánalmak és igényeknek megfelelőleg berendezve

f. 1879. május hó 12-én

belváros, fehérvári-utca

a győri első takarékpénztár épületében megnyitottam.

Mély tisztelettel

POSCH ALAJOS.

Kert-megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönséggel tisztelettel tudatni, hogy

a Limbeck-féle kávéház

kerti helyiségét

vendéglővel összekötve

csütörtökön,

azaz f. 1879. június 12-én

FARKAS LAJOS kedvelt nemzeti zenekara közreműködése mellett ünnepélyesen megnyitom.

Jó izletes meleg és hideg ételek, valamint kitanító italok és kis-schwechati márcziusi sör gyors és pontos kiszolgáltatásáról alulírott gondoskodand.

Kedvezőtlen idő esetén a kávéházban terítettik.

Számos látogatásért esd

teljes tisztelettel

Buchberger József.

Zene-estély kezdete 8 órakor.

Uj fényképész-terem

Győrött.

Alulírott tisztelettel ajánlja magát a nagyérd. közönségnek arc képek, csoportok, ház-sorok és tájképek levételére, valamint különféle képek sokszorosítására. — A műterem Győrött város-ház-utca 18. sz. alatt létezik s naponkint reggeli 9-től d. u. 3 óráig nyitva áll. — Rendes látogatásjegyek finom kivitelben 6 darabonkint 2 forintjával készítettnek.

Tisztelettel

Moller, fényképész

Koppenhágából.

Haszonbérleti hirdetés.

Néhai Kovács Márton örökösének tulajdonát képező pataházi földbirtok, hét részre felosztván, ebből 6 rész illetőség, és pedig 5 rész 6—12 holdjával, 1 rész 20 holdjával 1879. évi szent-Mihálytól kezdve 6 egymást követő évre a legtöbbet igényelő haszonbérbe adandó; a bérleti kívánók f. é. június végéig alulírottánál jelentkezhetnek, hol a közelebbi feltételek is megtudhatók. Ugyancsak Pataháza azon időtől kezdve több lakház, alkalmas kerti földdel együtt, ugy nemkülönbén a kocsma s mészárszék 3 vagy több évre szinte bérbe adatik. Győrött, 1879. jun. 10.

Csepny Pál,

ügyvéd,

társtulajdonos, s az örökösök megbízottja. 5, 2

Ajánlkozás.

Két vagy három magyar családbeli finoven-dék, 10—14 éves korban, felvétetik alulírott családjánál a nyári szünidők alatt, július és augusztus hónapokban, vagy kívánatra hosszabb időre is, német nyelvtanításra, és esetleg az algymnasiumi első és második osztályu tantárgyakbani kiképzésre.

Részletesebb értesítéssel levél útján készségesen szolgál

Zurány (Zurndorf, Mosonmegye)

(vasuti állomás a győr-bécsi vasutvonalon.)

Bodlezky Kálmán.

evang. lelkész.